

Zemětřesení Bám

Dne 26. 12. 2003 v 5,26 hodin místního času zasáhlo stotisícové iránské město Bám zemětřesení o síle 6,5 Richterovy stupnice. Epicentrum se nacházelo v poměrně malé hloubce 10 až 12 km přímo pod zasaženým městem. Vzhledem k časně ranní době toto zemětřesení zastihlo většinu obyvatel v jejich domovech a výsledkem bylo 41 000 mrtvých, 3 000 zraněných, 75 000 lidí přišlo o své domovy. V městě Bám a nejbližším okolí bylo zničeno 87 % tj. 18 000 budov, v tom 131 škol, 3 nemocnice, 14 klinik a 95 zdravotních středisek. Pro organizaci záchranných prací bylo rozhodující těžké poškození infrastruktury města a osobní postižení představitelů státní správy a samosprávy. Tito představitelé byli mezi oběťmi, nebo byli postiženi jejich rodiny. Jejich místa zaujali pracovníci státní správy bez dostatečné místní znalosti, což způsobuje problémy zejména na počátku záchranných prací.

První informace udávaly řádově tisíce obětí a tyto odhady se během dne neustále zvyšovaly. Během dne jsme byli upozorněni na možnost aktivace USAR týmu (= Urban Search and Rescue, tj. vyhledávání a záchrana v zastavěných oblastech) České republiky. V 16,00 požádala Iránská strana o pomoc a ministr vnitra rozhodl o vyslání osmnáctičlenného týmu se čtyřmi psy a kompletním vybavením jako jednotky Ministerstva vnitra – generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR.

Odlet z Prahy byl následujícího dne letounem TU 154 v 0,49 hodin a na letišti v Kermalu, které je vzdáleno 200 km od Bámu, jsme přistáli v 5,40 hodin. Po přistání jsme přeložili vybavení do nákladního automobilu a autobusem vyrazili do postižené oblasti. Vybavení bylo uloženo ve 14 přepravních kontejnerech a celková hmotnost dosahovala 4 tun. Toto vybavení obsahuje vyhledávací a záchranné vybavení, operační základnu a vše potřebné pro pětidenní činnost.

Před polednem jsme dorazili do centra Bámu. Následkem zemětřesení se zřítily tisíce budov. Velká část budov byla z cihel nepálených nebo pálených. U takovýchto budov došlo k jejich úplné destrukci. Další budovy měly ocelovou nosnou konstrukci s cihelnou vyzdívkou. Část těchto objektů byla pouze poškozena, ale mnoho jich bylo zničeno. Poslední konstrukcí byl železobetonový skelet s cihlovou vyzdívkou. Tyto objekty přestály zemětřesení s malým poškozením, například banky nebyly poškozeny v podstatě vůbec. Okamžitě po příjezdu jsme se zapojili do záchranných prací přímo v okolí. Mezitím se velitel jednotky snažil nalézt Mezinárodní koordinační štáb a hlavně nákladní automobil, který se od nás po cestě oddělil. Nakonec jsme s posádkou vozidla navázali spojení a celý tým se přesunul na okraj města do tábora zahraničních týmů a vybudoval operační základnu. Tento den bylo nalezeno 15 obětí zemětřesení a při setmění po jeden a půl hodinové práci vyproštěna jedna živá žena.

Další den odjel tým pokračovat v záchranných pracích a velitel jednotky se zúčastnil brífinku Mezinárodního koordinačního štábu. Zde po představení možností jednotlivých týmů byly přiděleny jednotlivé sektory pro činnost a byla respektována naše započatá činnost. Pro přesun týmu jsme vyžadovali podporu jak oficiální, tak i od místních obyvatel nebo armády, případně jeli stopem. Tento druhý den jsme našli 18 obětí zemětřesení. Během dne i noci bylo cítit malé otřesy, z toho jeden silnější při práci nad zříceným sklepem poblíž poškozené zdi, kdy kolegům při úprku jakoby narostla křídla.

Další noc byly cítit další malé otřesy a z města se ozývala i střelba. Ráno jsme odjeli po brífinku přiděleným automobilem. Po delší anabázi a několika přerušení cesty jsme pracovali v oblasti Niruga. Zde jsme našli 18 obětí zemětřesení. Během práce jsme dostali pokyn ukončit činnost o dopravit se druhý den ráno na letiště Kermal. Proto jsme večer, po ukončení práce, zrušili operační základnu a na štábu jsme vyžádali přepravu – nákladní automobil a autobus. Vozidla byla připravena a naložena včas, ale mezitím byl Bám prohlášen za uzavřenou oblast a vozidla nesměla opustit město. Teprve po téměř čtyřech hodinách vyjednávání a po přeložení nákladu na jiné nákladní vozidlo jsme odjeli na letiště v Kermalu. Část noci jsme strávili v autobuse, zbytek v hale na letišti.

Ráno po příletu našeho již oblíbeného Tupoleva TU 154 se podařilo zajistit vjezd nákladního automobilu na letištní plochu a náklad byl okamžitě složen. Bohužel 200 metrů od letadla. Tomuto jsme přihlíželi z vyhlídkové plošiny, ale po zhruba hodině jsme zvládli pasové a další odbavení a dostali jsme se k letadlu. Vlastními silami jsme přemístili a naložili vybavení, které v zavazadlovém prostoru nahradilo tuny humanitární pomoci již složené vojáky.

Šestihodinový let domů jsme z větší části prospali, nepříjemná byla pouze změna místa přistání. Z důvodu nevyhovujících podmínek jsme přistáli v Pardubicích a pokračovali autobusem. V Praze následovalo oficiální přijetí a tisková konference. A nepříjemná zpráva – 31. 12. budou provedeny lékařské prohlídky, takže žádné řízky a pivo. Jen netučné jídla. Lékařské prohlídky konané na Silvestra byly poslední společnou činností týmu a všichni se rozjeli domů.

Při činnosti na místě zásahu jsou běžná nebezpečí pádu, nebezpečí zasypání a zavalení, nebezpečí zřícení konstrukcí. Ochrana proti těmto nebezpečím se v podstatě neliší od obdobných zásahů v běžných podmínkách, ale tato nebezpečí se kombinují a jsou podstatně četnější. Výraznou pomocí je zařazení hasičů se specializací pro práci ve výškách a nad volnou hloubkou, leteckých záchranářů a pro práci v podzemí. Posledně jmenovaná specializace byla získána ve spolupráci s Báňskou záchrannou službou.

Dalším nebezpečím je nebezpečí psychického vyčerpání. Pro snížení tohoto nebezpečí jsou do týmu vybíráni hasiči na základě doporučení psychologa a velitelů, kteří dokáží posoudit jejich psychickou odolnost. Dále byli členové a velitelé jednotky školeni v oblasti posttraumatických stresových poruch.

Nebezpečí přehřátí snižuje používání obleku „Záchranář“ a dodržování pitného režimu.

V důsledku porušené infrastruktury a špatných hygienických podmínek je výrazné nebezpečí přenesení infekčních chorob. V období před vysláním jednotky se provádí zejména očkování a vakcinaci – žloutenka A, B, tyfus a dále o školení o základních hygienických pravidlech v místě nasazení. Bezprostředně před vysláním dochází podle rizik v zasažené oblasti k doplňkovému očkování. Tyto informace jsou získávány zejména od WHO a zajišťuje je lékař jednotky. Během nasazení v postižené oblasti se jedná o komplex hygienických pravidel, z nichž nad rámec běžných hygienických zásad lze uvést:

- používat potravin a vody jen z vlastních, dovezených zásob, pouze v případě nutnosti používat místní balenou vodu. Tým je vybaven na dobu 5 dnů a v této době již humanitární organizace zajišťují dodávku potravin i vody do postižené oblasti,
- snížit možnost poranění pokožky – používat rukavice, neholit se a nestříhat nehty. Případné oděrky, zejména nehtová lůžka často desinfikovat,
- při práci i při pohybu na místě nasazení používat respirátory,
- jakékoliv zranění, nevolnosti apod. konzultovat s lékařem jednotky.

Po návratu do republiky je provedeno komplexní vyšetření – EKG, RTG srdce a plic, odběr krve a moče a stěry či výtěry, podle možného nebezpečí v oblasti nasazení.

Ochrana členů týmu je důležitou součástí přípravy, protože je naším cílem zachraňovat a nebýt zachraňovanými a zejména zpočátku zásahu musí jednotka být maximálně nezávislá na místních zdrojích a vyžadovat jen nejnutnější, v našem případě jen přepravu, místo pro základnu a hlavně práci.

pplk. Mgr. Petr Vodička
mjr. Pavel Hošek